

INSTITUTE FOR EUROPEAN INTEGRATION
AND INTERNATIONAL COOPERATION
INSTITUT ZA EVROPSKE INTEGRACIJE
I MEĐUNARODNU SARADNJU

UPRAVLJANJE KULTURNO-ISTORIJSKIM NASLEĐEM I NJEGOVA TURISTIČKA VALORIZACIJA U PROJEKTU EURODISTRIKT - JUŽNI JADRAN

**EURODISTRIK JUŽNI JADRAN
U OKVIRU JADRANSKE
EUROREGIJE**

UPRAVLJANJE KULTURNO-ISTORIJSKIM NASLEĐEM
I NJEGOVA TURISTIČKA VALORIZACIJA U PROJEKTU
EURODISTRIKT - JUŽNI JADRAN

***EURODISTRIK JUŽNI JADRAN
U OKVIRU JADRANSKE EUROREGIJE***

Na putu prema članstvu u Evropskoj uniji Crna Gora se susreće sa mnogim izazovima od kojih po svom obimu i složenosti, značajno mjesto pripada rješavanju problema iz domena zaštite životne sredine i održivog upravljanja prirodnim resursima. Rješavanje tog izazova nalazi izvanredno efikasan instrument u regionalnoj i susjedskoj saradnji u oblasti korišćenja resursa za održivi razvoj. Naime, pošto je u današnjem svijetu očigledno da se ni jedna zemlja, a ni savez zemalja ne može izolovano suočiti sa efikasnim rješavanjem problema zaštite životne sredine i održivog korišćenja prirodnih resursa, u Evropskoj uniji se značajna sredstva opredeljuju za razvoj regionalne i prekogranične saradnje. Za Crnu Goru je od velikog značaja da je EU samo za Mađarsku izdvojio 100 milijardi evra isključivo za podršku projektima u okviru susjedске saradnje te zemlje, i to za projekte koji se ostvaruju u zemljama koje se graniče sa Mađarskom. Ti projekti

treba prije svega da obezbjede zajedničko održivo korišćenje prirodnih i drugih resursa u pograničnim oblastima, pri čemu, na ovu podršku može da računa cijela Vojvodina i cijelo područje glavnog grada, Beograda.

Posmatrajući privredne grane, turizam i njegovi specifični oblici, kao što je ekoturizam, ruralni turizam, nautički turizam, i slični, bi mogli biti dragocjen alat za finansiranje zaštite osjetljivih oblasti i socio-ekonomskog razvoja stanovništva koje živi u tim oblastima, ili blizu njih. Za realizaciju načela održivog turizma od posebnog su značaja turizam u prirodi i ekoturizam, jer oni sami po sebi nužno moraju da obezbjeđuju poštovanje prirodne baštine i lokalnog stanovništva i usklađeni su sa ukupnim kapacitetom područja. Naravno, ne smije se čekati da sve mogućnosti i njihovu realizaciju neko pruži na tacni, već je za istinski održiv put, potrebno jačanje saradnje i partnerstva između istraživačkih "think tank"-ova, kako iz javnog sektora (državnih naučnoistraživačkih instituta, univerziteta), tako i civilnog sektora (stručnih udruženja, nevladinih organizacija i sl.), privrednih organizacija, lokalnog stanovništva i dr. Polazeći od zvanično proklamovanog strateškog cilja jadranskih zemalja u oblasti kulture da se kulturno-istorijski resursi koriste u programima održivog razvoja, treba ukazati na činjenicu da je kulturno nasljeđe važan razvojni društveni resurs i da se u mnogim lokalnim zajednicama može upotrebiti za programe razvoja. Pri tome turizam pruža najbolje mogućnosti za to, jer razvoj kulturnog turizma zahtjeva i finansijski omogućuje kvalitetnije čuvanje i obogaćivanje kulturnog nasleđa i spomenika. Na to ukazuje i Generalna skupština Svjetske turističke organizacije (World Tourist Organisation – WTO): U Opštem kodeksu etike u turizmu u okviru „Načela“, ona ističe da turizam kao faktor održivog razvoja podrazumjeva da su učesnici u turizmu dužni da čuvaju prirodnu sredinu, kako bi se postigao stalan i održivi privredni razvoj kojim se mogu zadovoljiti potrebe sadašnje i budućih generacija. Tu se navodi i da oblici turizma koji su od koristi za očuvanje rijetkih i dragocjenih resursa, kao i izbjegavanje nagomilavanja otpada, moraju imati prioritetan značaj u svim nacionalnim strategijama privrednog, a posebno turističkog razvoja. Razvoj takvog turizma treba maksimalno podsticati kako na nacionalnom, tako i na lokalnom nivou, jer je neophodno podstaci povećanje korisnog uticaja na lokalnu privredu.

U ovom radu se najpre daje definicija održivog razvoja i razmatraju njegovi postulati. Zatim će se dati pregled prirodnih- i kulturno-istorijskih resursa, kao i povezanosti ovih resursa za održivi razvoj. Sledi razmatranje međunarodne saradnje u održivom korišćenju prirodnih i kulturno-istorijskih resursa, i to sa ukazivanjem na globalnu povezanost i svetske akcije, na regionalnu povezanost i saradnju, kao i na prekograničnu saradnju susednih zemalja u ovoj oblasti.

S poštovanjem,

*Mr Samir Hadžić
Direktor Instituta*

Formiranje Jadranske Evroregije, odnosno eurodistrikta „Južni Jadran“ može predstavljati jedan od mostova brže integracije naše zemlje u Evropsku uniju, makar u smislu ravnopravnog učešća u razvoju podunavske zone kroz našu zemlju, a to znači i ravnopravne distribucije namjenskih finansijskih sredstava preko institucija, koje Program upravo predlaže.

Postoji sklop interesa za formiranje i oživljavanje ovog Evroregiona, od kojih su neki zajednički za dvije ili više zemalja, a neki su posebni, ali sa drugim posebnim interesima kompatibilni.

Zajednički interesi zemalja učesnica su:

- Korišćenje prednosti iz zajedničkog programa sa Italijom, Slovenijom i Hrvatskom (od 2013) - članicama EU i na toj osnovi lakši i brži pristup fond-ovima Evropske unije;
- Sinhronizovani pristup razvoju sjeverne i južne obale Jadranskog mora na usklađenim standardima.
- Prevazilaženje ratnih sukoba iz bliske prošlosti.

Interesi Crne Gore:

- Liderska pozicija koja proizilazi iz otvaranja pregovora o članstvu u Evropskoj uniji;
- Programsko povezivanje sa visoko kvalitetnim područjima na obalama Jadranskog mora svih zemalja učesnica

Zajednički interesi svih strana: (Italija, Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija)

- Formiranje ekskluzivnog turističko-ekološkog klastera na evropskom nivou, koji će biti van konkurencije na turističkom tržištu Evrope;
- Ekstremna efikasnost objedinjenog marketinga na plasmanu ekskluzivnog turističkog proizvoda;
- Razmjenom iskustava i zajedničkim timskim radom do optimalnog menadžmenta (Sprega kadrovskih resursa);
- Usklađenim, ravnomjernim razvojem staviti u funkciju raspoložive prirodne i antropogene potencijale koji sa relativno niskim ulaganjima mogu ostvariti visoko profitne efekte.

Metodologija vođenja inicijative podrazumijeva niz aktivnosti, kako iz oblasti međunarodnih organizacionih aspekata, tako i iz oblasti prostornog planiranja. Članice evroregiona naročito moraju razviti međusobnu saradnju po sljedećim pitanjima:

- teritorijalno planiranje;
- održavanje i poboljšanje životne sredine;
- rast životnog standarda stanovnika regiona;
- razvoj i poboljšanje pogranične infrastrukture;
- razvoj kooperacije na poljima borbe od požara i čišćenja posle razornih dejstava prirodnih i elementarnih nepogoda;
- razvoj javnog transporta u pograničnim oblastima;
- razvoj kulturne saradnje;
- kooperacija u socijalnim i humanitarnim poljima;
- primjena zajedničkih pravila o građanskim tužbama u pograničnim oblastima.

Ostvarenje ovih ciljeva će približiti novostvoreni evroregion na principima na kojima počiva Evropska unija i omogućiti lakši ulazak u Evropsku uniju. Prema ranijim iskustvima sa drugim evroregionima, uključujući i pokretanje inicijative Međunarodnog naučnog foruma - „Jadransko more-most saradnje” za organizaciju „Jadranskog Evroregiona-Eurodistrikta Južni jadrani”, koja je formirana 30. juna 2006. godine., svaka zemlja učesnica u Evroregionu mora da ima svoje nezavisne organizacije sa zasebnim pravnim statusom. Komisija treba da predstavlja najviše tijelo u Evroregionu. Svaka nezavisna organizacija ima po 10 mandata u Komisiji. Izvršnu vlast treba da ima Stalan Komitet, Sekretarijat i Radne grupe. Sekretarijat je izvršno i administrativno tijelo. Sastoji se obično od sekretara koji dolaze iz različitih zemalja članica Evroregiona. Radne grupe rješavaju stručna pitanja u okviru individualnih aktivnosti i donose preporuke i predloge za Komisiju koja ih odobrava i realizuje.

Osnovni principi organizacije su jednakost, rotacija i konsenzus. Do sada identifikovani učesnici u već pokrenutoj inicijativi za objedinjavanje teritorije sa ekološkog aspekta su:

- Put do postizanja cilja nije kratak ni lak. Predstoji izrada inicijalnog materijala: Vizija razvoja klastera Park prirode Evrope na Jadranu – „Eurodistrikt Južni Jadran”, sa sljedećim segmentima: objedinjena teritorijalna cjelina sa usaglašenim planskim dokumentima/ režimima korišćenja zaštite; uvid u sistem disperznih komu-

nikacija – vodenih i kopnenih puteva reprezentujućih djelova teritorije oslonjen na glavnu osovinu – Jadran.

- Utvrđivanje sinteznih tačaka na Jadranu u funkciji prezentacije reprezentativnih segmenata – obnavljanje starih spomenika kulture i tvrđava;
- Utvrđivanje rubnih tačaka ka obodu teritorije kao kontaktnih “visitor centara” na Evro koridorima okruženja i magistralnim saobraćajnicama nacionalnog i regionalnog značaja, spona sa aerodromima u okruženju;
- Definisanje posebnih turističkih proizvoda klastera Park prirode Evrope na Jadranu; prijedlog objedinjene promotivne i marketinške aktivnosti i zajedničkog lobiranja kod
- Evropske unije i na evropskom i svjetskom tržištu. „Eko- Etno Proizvod – Jadran”.

Model sistema organizovanja za realizaciju projekta „Park prirode Evrope na Jadranu” ili “Ruta civilizacija kroz vjekove” kroz povezivanje opština: Herceg Novi, Tivat, Kotor, Budva, Bar, Ulcinj”.

ISTORIJAT OSNIVANJA EURODISTRIKTA JUŽNI JADRAN

29. maja 2006. godine u Mostaru, predstavnici BiH, Hrvatske, Crne Gore, Albanije i Italije odlučili su da uspostave poseban Eurodistrikt Južni Jadran, koji bi povezivao gradove iz tih zemalja radi pristupanja evropskim fondovima za podsticanje regionalne saradnje. Uspostavom Eurodistrikta otvoriće se fondovi vrijedni 33 miliona eura iz kojih će se na temelju zajedničkih planova omogućiti finansiranje izgradnje infrastrukturnih projekata, navodi se u saopštenju.

Eurodistrikt se uspostavlja na podsticaj predsjednika Kongresa regionalnih i lokalnih vlasti Savjeta Evrope Đovanija di Stasija.

Iz BiH će u regiju biti uključen Mostar, iz Hrvatske Dubrovnik, iz Albanije Skadari, iz Crne Gore Tivat, Budva, Herceg Novi, Kotor i Ulcinj, a iz Italije čak deset gradova Larino, Montemitro, San Đakomo delji Skjevoni, Akvaviva Kolekroče, Petračato, San Martino in Pensilis, Montečilfone, Kampomarino, Portokanone i Đuljonezi.

Prva predsjednica te euroregije bila je gradonačelnica Kotora Marija

Čatović, a prvi sastanak održan je u septembru u Mostaru. Dvogodišnja saradnja između opština Kotor i Campomarino (Italija), koja je ustanovljena potpisivanjem Povelje o njihovom bratimljenju (17. juna 2006. godine), doprinjela je da se realizuje zajednička ideja o promovisanju teritorijalne saradnje na području Jadrana kroz osnivanje Eurodistrikta Južnog Jadrana (EJJ-SAE). Kao i Euroregije, i Eurodistrikti spadaju pod "Modele i nacрте sporazuma, statute i ugovore o prekograničnoj saradnji između teritorijalnih zajednica ili vlasti" formulisane od strane Savjeta Evrope na osnovu nacрта Madridske konvencije. U svojim nastojanjima predsjednice dva grada pobratima, Anita di Giuseppe i Marija Čatović, tokom proteklih mjeseci su inicirale saradnju i ostalih opština na obalama Jadranskog mora i verificovale je 29. marta 2008. godine. U italijanskom gradu Termoli potpisana je Konvencija o osnivanju Eurodistrikta južnog Jadrana. Eurodistrikt Južnog Jadrana čine šest primorskih opština iz Crne Gore (Kotor, Herceg Novi, Tivat, Budva, Bar i Ulcinj), osam iz Provincije Molise i Skadar iz Albanije. Na osnivačkoj skupštini, za prvog predsjednika Eurodistrikta južnog Jadrana je izabrana predsjednica Opštine Kotor Marija Čatović.

Turistička organizacija Bar i Nacionalna turistička organizacija su u italijanskom gradu Mesanji prisustvovali prvom sastanku radne grupe Jadranskog IPA projekta „TURGRATE 2“, kojim zvanično i počinje njegova implementacija. Za ovaj projekat, koji će biti realizovan do kraja 2013. godine, opredijeljeno je i 2.500.000 eura, od čega Crnoj Gori 450.000. Za aktivnosti TO Bar predviđeno je 220.000 eura, a za NTO 230.000 eura.

Turistička organizacija opštine Bar i NTO su uključeni od strane vodećeg partnera iz Italije u projekat „Udruženo djelovanje u promociji održivog razvoja turizma - TURGRATE 2“. Ostali partneri u ovom projektu su iz Albanije i Grčke.

Projekat ima za cilj bolju valorizaciju prirodnih i kulturnih prekograničnih resursa i konkurentnosti turističke destinacije Jadrana kroz njegovu održivost. Tokom projekta predviđene su brojne aktivnosti, kao što su unaprijeđenje turističke ponude i usluga, valorizacija kulturne baštine kroz akcije za zaštitu seoskih, umjetničkih i arheoloških resursa, priprema i pokretanje servisnih centara, koji će biti u mogućnosti da pruže različite kvalifikovane turističke usluge kako bi se poboljšao životni standard zajednica uključenih u projekat. U okviru ove aktivnosti predviđen je jedan servisni centar na teritoriji opštine Bar, postavljanje turističke signalizacije, kako bi se bolje afirmisali lokalni i prekogranični resursi i usluge, organizovanje kulturno-zabavnih manifestacija, promovisanje održivog

razvoja i alternativnih oblika kroz stvaranje novih tematskih proizvoda i upravljanje njima .

Osmišljavanjem projekata u Opštini Bar, biciklistička vrhunska staza broj 5 „Priče pokraj vode” i „Vinski put”, koji su razvijeni u prethodnim godinama, će doprinijeti većem prekograničnom i internacionalnom interesovanju. Benefiti projekta se ogledaju u prevazilaženju lokalne dimenzije turističkog razvoja u cilju stvaranja međunarodne saradnje za razvoj mreže zajedničkog metodološkog pristupa za upravljanje kulturnim i prirodnim nasljeđem.

EURODISTRIKT JUŽNOG JADRANA

Saradnja između Opštine Kotor i italijanskog grada Campomarino iz provincije Molise zasnovane na važnom projektu

Pomoć Evropske unije u vidu pred pristupnih fondova IPA ima za cilj da poboljša i izjednači uslove života između evropskih regija i kao djelova teritorije zemalja članica i zemalja koje žele da postanu njene punopravne članice.

Uspostavljanje ugovora između teritorijalnih jedinica ili vlasti, predložio je Savjet Evrope. Eurodistrikt Južni Jadran je skladni dio mreže gradova “Adriatic” saradnje koji je sposoban da igra važnu ulogu u okviru Jadranske Euroregije. Odnosi među pojedinim članovima Eurodistrikta Južni Jadran uređeni su posebnom konvencijom o svojoj organizaciji i primjeni. U preambuli Konvencija podsjeća na postojeće konvencije i protokole, kao i kod prethodnih ugovora o saradnji i zbližavanje između Kotora i Campomarina. Konvencija takođe predviđa opseg Eurodistrikta, svoje ciljeve, trajanje, način pristupanja novih članova i odstupanja.

U drugom poglavlju popis tijela unutar Eurodistrikta: Vijeće, Izvršni odbor i Predsjednik. Savjet će se sastojati od većih gradova u Eurodistriktu, koji bira predsjednike među sobom za jedan mandat kvalifikovanom većinom. Izvršni odbor sastoji se od predsjednika i potpredsjednika, a najviše sedam članova: dvije iz Crne Gore, jedan iz Albanije, ostatak iz Molise regija. Predsjednik Eurodistrikta je zakonski zastupnik ustanove i predstavlja je pred lokalnim, nacionalnim i evropskim vlastima. Predsjednik se bira na dvije godine. Potpisnice ove Konvencije dužni su vršiti, upravljanje ili poduprijeti inicijative u vezi teritorijalne saradnje, projekti i programi u sljedećim prioritetnim područjima: ribolov, agro-industrije,

zaštitu okoline, održivi turizam, marine za plovila koristiti za slobodne aktivnosti i izgradnju plovila za sport i zabavu, sveučilišta, istraživanje, kulture, prijevoz, socijalne i zdravstvene zaštite, kao i lokalne demokratije, dobro upravljanje i Evropsko građanstvo. Ciljevi su da Eurodistrikt na temelju svoje ambicije postane Pilot područje Jadranskog sliva, polaganje temelja za zajedničku Evropsku regiju utemeljenu na održivom razvoju, socijalnoj koheziji i kulturnom dijalogu. Cilj ove inicijative je doprinijeti pozitivno aktivnosti Jadranske euroregije preko članstva i učestvovanja u njenom unutrašnjem organu i smjer učestvovanja građana kako bi se nadogradili instrumenti lokalne demokratije i ojačao osjećaj pripadnosti zajedničke istorije i evropske kulture. Ove aktivnosti prati po "novom evropskom scenariju" donošenje određenih Uredbi koji tretiraju ovu oblast, uglavnom u vezi inovacija u zakonodavstvu. 1082/2006 5. juna 2006. kojom se uspostavlja Evropska grupa za teritorijalnu Saradnju (ETCG). To je ad-hoc instrument za promociju i razvoj saradnje i pravni projekti, sa sposobnošću da mobilizuju sredstva Zajednice, i otvoren je za učestvovanje središnje, regionalne i lokalne vlasti. Drugu inovaciju je nedavno objavila Zelena knjiga "Pomorska politika Evropske unije u budućnosti: Evropska vizija mora i okeana". pod pokroviteljstvom Evropske komisije. Ovaj dokument potvrđuje opredijeljenost Evropske komisije za promociju integrisane, međusektorske i multidisciplinarnе pomorske politike od EU-a, koja obuhvata različite aspekte relevantnosti sa morima i okeanima (pomorski promet, industrija, obalne regije, zelene energije, riba, biljaka, morske okoline i drugih srodnih pitanja).

Kao polu-zatvoreno područje morskim putem, graniči se sa državama članicama, kao i trećim zemljama, koje su povezane zajedničkom kulturno-istorijskom baštinom i evropskim kulturnim identitetom, Jadran je zasigurno jedan od najvažnijih područja za realizaciju i sprovođenje lokalnih razvojnih politika uz podršku Savjeta Evrope i Evropske unije. Takva regionalna i prekogranična saradnja može zaustaviti početne i nacionalizme u usponu, posredovati i ojačati napore u prevazilaženju sukoba, i podršku zajedničkih rješenja regionalnih problema. Rješenje ne leži u krutim transakcijama preko regionalnih uprava, već u fleksibilnoj asimetričnoj saradnji na temelju političke, ekonomske i naučne saradnje, kao i saradnju među civilnim sektorima. Ni to ne može odrediti prioritete za svaku zajednicu kao građani koji nastanjuju ova područja i lokalne zajednice. Problemi i prioriteti obično su isti, bez obzira na granice. Granice, nakon svega, nisu rezultat nekih prirodnih zakona, obično su rezultat sukoba, istorijskih rana ili prirode samog naroda. Kroz ove projekte, granice se pretvaraju u linije koje ujedinjuju, a ne dijele. Južni Jadran Eurodistrict je obećavajuće sredstvo za ostvarenje tih ciljeva.

EURODISTRIKT JUŽNI JADRAN

Konvencija

TERITORIJALNA SARADNJA NA JADRANU

Region Molise je dugo nastojao da promoviše inicijative teritorijalne saradnje u oblasti Jadrana. Sa ove tačke gledišta, Jadranska Euroregija (Adriatic Eurorigon – AE) predstavlja vrhunac procesa započetog 1996. godine koji je vodio do usvajanja njenog privremenog Statuta na prvoj sjednici Jadranskog Savjeta održanoj u Puli (Hrvatska) 30. juna 2007. godine.

AE je nastala na osnovu nacrtu evropske Konvencije o prekograničnoj saradnji i između teritorijalnih lokalnih zajednica ili vlasti, potpisane u Madridu 1980. godine od strane država članica Savjeta Evrope, ali, na osnovu bogatog iskustva prikupljenog u regionu, ima nekoliko neobičnih karakteristika od kojih ne treba zanemariti njeno geografsko prostiranje i tipove potencijalnih članova, koji je kvalifikuju kao jednu od „Euroregija nove generacije“ zajedno sa Crnim morem i Euroregiona Baltičkog mora.

Italija, Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Albanija su se već pridružile AE. Njen najveći cilj je razvoj integrisane teritorijalne saradnje između zemalja u regionu kao i održivi ekonomski razvoj, socijalna kohezija i dobro upravljanje na lokalnom nivou u potpunosti u skladu sa evropskom politikom prema Zapadnom Balkanu.

Još jedan značajan korak u odnosima između regiona Molise i balkanskih zemalja učinjen je juna 2006. godine, potpisivanjem bratimljenja između Opština Campomarino i Kotora u Crnoj Gori, gdje su dvije zemlje iskazale svoju želju za uspostavljanje autentičnih prijateljskih veza kao i za uspostavljanje bliske saradnje na poljima ekonomije, društva i kulture.

NOVI EVROPSKI SCENARIO

Određene inovacije u pravosuđu koje su od posebne važnosti desile su se na nivou EU.

Na prvom mjestu je donošenje Odredbe br. 1082/2006 5. jula 2006. go-

dine koja uvodi Evropsku Grupu za Teritorijalnu Saradnju (EGTC), pravno lice koje predstavlja ad hoc instrument za promovisanje i razvoj programa i projekata saradnje i sa kapacitetom da mobilise fondove zajednice, otvoren za učešće od strane vlasti, regionalne vlasti, lokalnih vlasti, kao i javnih tijela koja pripadaju državama članicama ili prekograničnim trećim državama.

Druga inovacija je skorašnje izdavanje, Zelene knjige „prema budućoj pomorskoj politici Unije: Evropska vizija za mora i okeane“, pod pokriviteljstvom EK. Preko ovog dokumenta Komisija je sebi postavila za cilj promovisanje integrisane, međusektorske i multidisciplinarne politike pomorstva za Zajednicu, obuhvatajući sve aspekte svojstvene morima i okeanima, (pomorski transport, industrija, priobalni regioni, Offshore energija, uzgajališta ribe, morska prirodna sredina i ostale povezane oblasti). Uzimajući posebno u obzir basene Mediterana, Baltika i Crnog Mora, cilj održivog razvoja kao novoformulisan, zahtjeva pojačanu saradnju na regionalnom nivou i efektivnu koordinaciju i integraciju sektorskih politika među svim stranama sa tim u vezi, kao i na svim institucionalnim nivoima, preko šema prostornog planiranja, smišljenih i implementiranih od strane svakog regiona na nivou njihovih posebnosti.

Zbog svoje prirode poluzatvorenog mora koje se graniči sa državama članicama, kao i trećim državama, povezanih svojim zajedničkim istrijskim naslijeđem i evropskim kulturnim identitetom, Jadran predstavlja jednu od oblasti koje su najpovoljnije za opipljivu implementaciju regionalnih politika razvoja promovisanih od strane Savjeta Evrope, kao i Evropske Unije.

U smislu razvoja u pravosuđu, „može se iščekivati da Jadranski Euroregion prođe kroz proces postepene adaptacije na zahtjeve koji proističu iz novih pravila zajednice, do čijeg završetka ćemo imati novu organizaciju koja će zadržati karakteristike i ciljeve AE, ali će takođe biti sposobna da zvanično zauzme status Evropske Grupe za Teritorijalnu Saradnju i da kao takva funkcioniše.

EURODISTRIKT JUŽNOG JADRANA

Tokom proteklih godina dva grada pobratima i ostale opštine sa obje strane Jadrana su iskazale rastući interes, za inteziviranje međusobnih relacija i stvaranjem užihi formi saradnje. Stoga je zajednička odluka opština Južnog Molisa okruga kao i brojnih opština iz Hrvatske, Albanije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine, osnivanje „Eurodistrikta Južnog Jadrana“, preko privatnog pravnog prekograničnog

udruženja, sa ciljem njegovanja i promovisanja inicijativa teritorijalne saradnje između lokalnih zajednica i vlasti, javnih tijela i privatnih entiteta, u stvarima koje su u nadležnostima tih opština u skladu sa Zakonom u svakoj državi.

U okviru ovog novog entiteta, Hrvatske i Albanske zajednice, koje postoje u regionu Molise konstituišu element kulturne različitosti i pomažu jačanje dijaloga između dvije strane Jadrana.

Kao i Euroregije, i Eurodistikti spadaju pod „Modele i nacрте sporazuma statuta i ugovore o prekograničnoj saradnji između teritorijalnih zajednica ili vlasti“ formulisane od strane Savjeta Evrope na osnovu nacрта Madridske Konvencije. Eurodistrikt će po osnivanju predstavljati harmoničan dio mreže Jadranske saradnje i biće sposobna u budućnosti da igra značajnu ulogu u okviru Jadranske Euroregije.

Odnosi između članova Eurodistrikta Južnog Jadrana, biće uređeni konvencijom koja će regulisati njihovu organizaciju i funkcionisanje.

Nacrt konvencije, koji je ovdje istaknut, zamišljen je kao početna tačka procesa konsultacija sa predstavnicima zajednica i lokalnih vlasti, po čijem zaključivanju će se izgraditi konačna verzija konvencije, koja će biti predata nadležnim vlastima na konačno odobranje.

KONVENCIJA EURODISTRIKTA JUŽNOG JADRANA

Gradonačelnici Budve, Herceg Novog, Kotora, Tivta, Ulcinja, Skadra, Campomarino, Guglionesi, Larino, Petacciato, Portocannoe, San Giacomo Degli Schiavoni, San Martino in Pensilis, Ururi, Acquaviva Collecrore, Montelcifone i Montemitro, Sastali su se u Termoli dana 29.03.2008. pojedinačno predstavljajući:

- Opštinu Budva (Crna Gora),
- Opštinu Herceg Novi (Crna Gora),
- Opštinu Kotor (Crna Gora),
- Opštinu Tivat (Crna Gora),
- Opštinu Ulcinj (Crna Gora),
- Opštinu Skadar (Republika Albanija),
- Opštinu Campomarino (Zajednica opština Donje Biferno doline),
- Opštinu Guglionesi (Zajednica opština Donje Biferno doline),

- Opštinu Larino (Zajednica opština Donje Biferno doline),
- Opštinu Petacciato (Zajednica opština Donje Biferno doline),
- Opštinu Portocannone (Zajednica opština Donje Biferno doline),
- Opštinu San Giacomo Degli Schiavoni (Zajednica opština Donje Biferno doline),
- Opštinu San Martino in Pensilis (Zajednica opština Donje Biferno doline),
- Opštinu Ururi (Zajednica opština Donje Biferno doline),
- Opštinu Acquaviva Collecroce (Republika Italija),
- Opštinu Montecilfone (Republika Italija),
- Opštinu Montemitro (Republika Italija),

Smatrajući da :

1. Evropska konvencija o prekograničnoj saradnji između teritorijalnih zajednica ili vlasti, potpisana u Madridu 1980.godine od strane država članica Savjeta Evrope, zahtijeva od svake ugovorne strane da olakša i njeguje prekograničnu saradnju između teritorijalnih zajednica ili vlasti u okviru svoje nadležnosti kao i teritorijalnih zajednica ili vlasti u okviru nadležnosti ostalih ugovornih strana;
2. U Preambuli Protokola o Namjeri o Osnivanju Jadranske Euroregije predstavnici lokalnih, regionalnih, nacionalnih i međunarodnih vlasti koji su prisustvovali međunarodnoj konferenciji održanoj u Termoliju (Italija) 8. i 9. novembra 2004. godine istakli su mišljenje da regioni, provincije i gradovi Jadransko-Jonske obale predstavljaju znatne resurse i da mogu bitno doprinijeti evropskoj integraciji, osnivajući različite forme međuregionalne, transnacionalne i prekogranične saradnje;
3. 30. juna 2006. godine, na prvoj sjednici Jadranskog Savjeta održanoj u Puli, Hrvatskoj, odobren je privremeni Statut Jadranske Euroregije kojim je određeno da „bilo koja jedinica teritorijalne vlasti Jadranskog mora, koja usvoji akt o pridruživanju AE može biti stalan član AE“;
4. Oblast južnog Molise regiona prihvata istorijske zajednice hrvatskog porijekla, kao što su one zastupljene u opštinama San Felice del Molise, Montemitro e Acquaviva Colle Croce, i albanskog porijekla, kao što su one zastupljene u opštinama Campomarino, Ururi i Portocannone i Montecilfone, tako da ova etno-kulturalna veza stvara podstrek za saradnju između prekograničnih teritorijalnih zajednica koje izlaze na Jadransko more;
5. Neke od opština koje su odlučile da osnuju Eurodistrikt Južnog Jadrana su se već pobratimile sa crnogorskim i albanskim opštinama i na taj način dobile značajan instrument za uspostavljanje saradnje na ekonomskom, društvenom i kulturnom planu, a posebno :

- 17. juna 2006. godine u gradu Campomarino (Molise), potpisan je sporazum o bratimljenju između Opština Campomarino i Kotor, kome su prethodile odluke Skupštine opštine Kotor br. 0107-5642 od 27.12.2005. i Opštinskog vijeća Campomarina br. 130 od 19.05.2006;
- Opština Budva i Opština Petacciato su se pobratimile posredstvom odluka Skupštine opštine Budva 0101-5/1 od 04.01.2008. i Opštinskog vijeća Petacciata br.34 od 24.09.2007.;
- Opština Tivat i Opština San Giacomo degli Schiavoni su se pobratimile posredstvom odluka Skupštine opštine Tivat br. 0304-239 od 16.11.2007. i Opštinskog vijeća San Giacomo degli Schiavoni br.27 od 28.09.2007.;
- Opština Herceg Novi i Opština Guglionesi su se pobratimile posredstvom odluka Skupštine opštine Herceg Novi br. 01-3-51/07 od 03.12.2007. i Opštinskog vijeća Guglionesija br. 49 od 01.10.2007.;
- Opština Kruja i Portocannone su se pobratimile posredstvom odluka Opštinskog vijeća Portocannonea br. 387 od 20.10.1995.;
- Opštine Skadar i Ururi su se pobratimile posredstvom odluka Opštinskog vijeća Ururija br. 28 od 29.09.2007.;
- Vijeće Zajednice opština Donjeg Biferna usvojilo je odlukom br. 3 od 14.02.2008. nacrt Konvencije Eurodistrikta i pozvalo je Opštine članice da se priključe, svaka sa odlukama svog vijeća;

Opštine pokretači inicijative koje su do današnjeg dana formalno usvojile konačan tekst Konvencije o pristupanju Eurodistrikt Južnog Jadrana, posredstvom odgovarajućih akata su sljedeće :

CRNOGORSKE OPŠTINE

- Odluka Skupštine Opštine Budva, br. 0101-83/1 od 18.03.2008;
- Odluka Skupštine Opštine Herceg Novi, br. 02-14/108-08 od 03.03.2008;
- Odluka Skupštine Opštine Kotor br. 111836 od 28.02.2008;
- Odluka predsjednika Opštine Tivat, br. 0101-230 od 27.02.2008;
- Odluka Skupštine Opštine Ulcinj, br. 02-689/7 od 27.03.2008;

ALBANSKE OPŠTINE

- Odluka Vijeća Opštine Skadar, br. 17 od 29.02.2008;

ZAJEDNICA OPŠTINA DONJEG BIFERNA

- Odluka Opštinskog vijeća Campomarina br. 2 od 10.03.2008;
- Odluka Opštinskog vijeća Guglionesia br. 8 od 25.02.2008;
- Odluka Opštinskog vijeća Larina br. 2 od 26.03.2008;
- Odluka Opštinskog vijeća Petacciata br. 4 od 16.02.2008;
- Odluka Opštinskog vijeća Portocannonea br. 4 od 14.03.2008;
- Odluka Opštinskog vijeća San Giacomo Degli Schiavoni br. od 19.03.2008;
- Odluka Opštinskog vijeća San Martino in Pensilis br. 4 od 29.02.2008;
- Odluka Opštinskog vijeća Ururi br. 9 od 18.03.2008;

OPŠTINE KOJE PRIPADAJU JEZIČKOJ MANJINI JUŽNOG DIJELA REGIJE MOLISE

- Odluka Opštinskog vijeća Acquaviva Collecroce br. 4 od 29.02.2008;
- Odluka Opštinskog vijeća Montecilfonea br. 2 od 13.03.2008;
- Odluka Opštinskog vijeća Montemitra br. 3 od 03.03.2008;

DONOSE ODLUKU DA SE

Posredstvom ove Konvencije osnuje Eurodistrikt Južnog Jadrana (u daljem tekstu „Eurodistrikt“) te da se urede njegovi :

- Teritorijalni opseg,
- Ciljevi,
- Nadležnost,
- Organi,
- Procedure funkcionisanja,
- Izvori finansiranja,
- I prioriteta polja aktivnosti;

spisak Opština će biti upotpunjen imenima onih Opština koje su na dan potpisivanja usvojile u svojim nadležnim tijelima šemu ove Konvencije.

I POGLAVLJE – OPŠTA NAČELA

Teritorija Eurodistrikta će obuhvatati:

- Opština Budva (Crna Gora)
- Opština Herceg Novi (Crna Gora)
- Opština Kotor (Crna Gora)
- Opština Tivat (Crna Gora)
- Opština Bar (Crna Gora)
- Opština Ulcinj (Crna Gora)
- Opština Skadar (Albanija)
- Opština Campomarino (Republika Italija, Zajednica opštine donje Biferno doline)
- Opština Guglionesi (Republika Italija, Zajednica opštine donje Biferno doline)
- Opština Larino (Republika Italija, Zajednica opštine donje Biferno doline)
- Opština Petaciato (Republika Italija, Zajednica opštine donje Biferno doline)
- Opština San Giacomo Degli Schiavoni (Republika Italija, Zajednica opštine donje Biferno doline)
- Opština San Martino in Pensilis (Republika Italija, Zajednica opštine donje Biferno doline)
- Opština Ururi (Republika Italija, Zajednica opštine donje Biferno doline)
- Opština Acquaviva (Reublika Italija)
- Opština Montecilfone (Reublika Italija)
- Opština Montemitro (Reublika Italija)

Učešće novih teritorijalnih lokalnih zajednica u Eurodistrikt zahtijevaće odobrenje ove Konvencije nadležnih tijela tih zajednica kao i prethodnu pozitivnu odluku Savjeta Eurodistrikta.

ČLAN 2 CILJEVI

1. Osnivanjem Eurodistrikta potpisnici ove konvencije teže razvijanju prijateljskih veza i saradnje između lokalnih zajednica i vlasti na određenim teritorijama sa ciljem dostizanja sljedećih prioriternih ciljeva:

- Eurodistrikt teži da postane pilot region u okviru jadranskog basena koji će postaviti temelje zajedničkoj evropskoj oblasti zasnovanoj na održivom razvoju, društvenoj koheziji i kulturnom dijalogu;
- Eurodistrikt teži davanju pozitivnog doprinosa aktivnostima Jadranske Eu-

roregije preko članstva i učešća u njenim internim tijelima kao i preko promovisanja inicijativa autonomne saradnje u svim događajima koji su u skladu sa cjelokupnom strategijom koja može osigurati bavljenje specifičnim inicijativama u organizacionim okvirima;

- Eurodistrikt teži njegovanju i podržavanju projekata saradnje promovisanih od strane javnih tijela i privatnih entiteta, uz zagarantovanu podršku lokalnih institucija,
- Eurodistrikt teži direktnim uključivanjem građana i aktivnosti saradnje sa ciljem razvijanja instrumenata lokalne demokratije i ojačavanja osjećaja pripadnosti zajedničkoj historiji i evropskoj kulturi.

ČLAN 3 TRAJANJE

Eurodistrikt će imati neograničeno trajanje.

ČLAN 4 POVLAČENJE

Opštine koje su se pridružile Eurodistriktu mogu se iz njega povući od prvog januara sljedeće godine ali samo 5 godina nakon pristupanja. Povlačenje treba da bude odobreno odlukom Savjeta Eurodistrikta koja mora biti usvojena do 30. juna prethodne godine. Odluka se mora proslijediti Eurodistriktu u roku od 30 dana. Odluku o povlačenju treba da razmotri Savjet na prvom sljedećem sastanku.

Opštine koje žele da se povuku ostaju na raspolaganju u pogledu prethodno preduzetih aktivnosti i zadataka.

ČLAN 5 PRISTUP NOVIH ČLANOVA

Pristupanje novih opština Eurodistriktu je dozvoljeno, uzimajući u obzir postojanje prava i obaveza koja ima udruženje.

ČLAN 6 RASPUŠTANJE

Eurodistrikt se može raspustiti nakon pozitivnog izjašnjanja svih članova.

II POGLAVLJE – ORGANI

ČLAN 7 ORGANI

Organi Eurodistrikta su:

- Savjet Eurodistrikta
- Izvršni odbor
- Predsjednik Eurodistrikta

I DIO – SAVJET EURODISTRIKTA

ČLAN 8 SASTAV

Savjet Eurodistrikta će okupiti predstavnike ili članove svojih lokalnih institucija.

Članovi Savjeta su:

- Gradonačelnik Budve,
- Gradonačelnik Herceg Novog,
- Gradonačelnik Kotora,
- Gradonačelnik Tivta,
- Gradonačelnik Ulcinja,
- Gradonačelnik Bara
- Gradonačelnik Skadra,
- Gradonačelnik Campomarina,
- Gradonačelnik Guglionesija,
- Gradonačelnik Larina,
- Gradonačelnik Portocannonea,
- Gradonačelnik Petacciata,
- Gradonačelnik San Giacomo Degli Schiavoni,
- Gradonačelnik San Marino in Pensilis,
- Gradonačelnik Ururija,
- Gradonačelnik Acquaviva Collecroce,
- Gradonačelnik Montecrifonea,
- Gradonačelnik Montemitra.

Članovi Savjeta biće i gradonačelnici onih opština koje naknadno pristupe Eurodistriktu.

Savjetom Eurodistrikta predsjedavaće predsjednik čiji mandat traje godinu dana.

Predsjednika biraju članovi Savjeta kvalifikovanom većinom.

Predsjednik Savjeta ima ovlaštenja sazivanja sjednica i predsjedava aktivnostima samog Savjeta.

ČLAN 9 NADLEŽNOSTI I FUNKCIJE

Savjet je odgovoran za opšte programe Eurodistrikta;

Savjet predlaže i podržava projekte i programe saradnje teritorijalnih zajednica Eurodistrikta;

Savjet kreira političke i administrativne smjernice i kontroliše njihovu implementaciju putem usvajanja odgovarajućih akata postavljenih Konvencijom.

Savjet imenuje Izvršni odbor kao i Predsjednika Eurodistrikta.

Savjet imenuje Generalnog sekretara Eurodistrikta.

Član 10 SAZIVANJE SAVJETA

Savjet se sastaje najmanje dva puta godišnje radi redovnog zasijedanja.

Savjet saziva Predsjednik ili u slučaju njegovog/njenog odsustva, najstariji član Savjeta:

- Na zahtjev Predsjednika Eurodistrikta;
- Na pismeni zahtjev najmanje jedne trećine članova Savjeta;
- Na zahtjev Izvršnog odbora.

Savjet saziva Predsjednik putem pismenog obavještanja koje treba da sadrži dnevni red sjednice, mjesto, datum i vrijeme njenog održavanja.

Savjet će održavati sjednice u sjedištima skupština različitih opština koje su se pridružile Eurodistriktu ili na drugim mjestima koja će sa vremena na vrijeme birati izvršni odbor.

Prije redovnih zasijedanja obavještenje se šalje svakom članu Savjeta naj-

manje 15 dana prije dana zasijedanja.

Dostavljanje obavještenja treba da bude potvrđeno putem pisma, poštom ili faksom, ili preko izjave opštinskog zvaničnika koji je zadužen za slanje pošte.

Dnevni red sjednice treba da bude objavljen u registru Eurodistrikta.

Predsjednik, u slučaju zahtjeva za zasijedanjem iz člana 10, paragraf 2, treba da sazove Savjet u roku od 20 dana od zahtjeva, preko modaliteta uspostavljenih ovim članom.

Sjednice Savjeta Eurodistrikta treba da se sazivaju na osnovu pravila o rotaciji u opštinama koje su se pridružile Eurodistriktu. Međutim, Savjet može odabrati mjesto svog sljedećeg sastajanja.

Administracija opštine domaćina biće odgovorna za organizaciju sastanaka.

ČLAN 11 SJEDNICE

Savjet, na prvom zasijedanju, ne može odlučivati bez najmanje 2/3 članova koji su se pridružili Eurodistriktu.

Sjednica nakon prvog sazivanja slijedi poslije sjednice koja je poništena zbog nedostatka minimuma zakonitog broja.

Na sjednici drugog sazivanja, odluke izuzev onih koje sadrži sljedeći paragraf, važeće su ukoliko je prisutna najmanje jedna trećina članova Savjeta.

Dvotrećinska većina, na prvom zasijedanju, i najmanje polovina plus jedan njen član na sljedećem zasijedanju je neophodna da bi se moglo odlučivati o sljedećim pitanjima:

- Unutrašnja organizacija Eurodistrikta
- Administrativno i računovodstveno rukovodstvo Eurodistrikta
- Operativne procedure unutrašnjih tijela
- Procedure postavljanja članova zamjenika
- Procedure za pristupanje novih članova Eurodistriktu i povlačenje postojećih članova
- Prioritetna polja djelovanja Eurodistrikta.

Svaki član Savjeta Eurodistrikta ima pravo na jedan glas.

ČLAN 12 OPERATIVNE PROCEDURE SAVJETA

Sjednice savjeta su javnog karaktera, osim onih na kojima se razmatraju pitanja za koja zakon predviđa različita pravila.

Glasanje se vrši podizanjem ruke, osim kada je zakonom drugačije predviđeno.

Gradonačelnici postavljaju unutar svojih administracija zvaničnike odgovorne za čuvanje zvanične dokumentacije koje donose Eurodistrikt i zvaničnike zadužene za odnose sa javnošću i medijima u vezi sa aktivnostima Eurodistrikta.

Savjet Eurodistrikta može u svakom trenutku i na način koji ocijeni prikladnim konsultovati predstavnike poslovnih udruženja, civilnog društva i bilo koje institucije ili organizacije u pogledu razvoja ili povećanja efikasnosti saradnje u okviru pitanja iz njegove nadležnosti.

Savjet Eurodistrikta može osnovati tim stručnjaka sa ciljem pružanja tehničke pomoći u vezi projekata saradnje u okviru prioritetnih polja djelovanja ili bilo koje teme koja se nameće kao aktivnost tima stručnjaka, koordinira na je od strane Izvršnog odbora Eurodistrikta.

ČLAN 13 ISTICANJE MANDATA ILI ZAMJENA ČLANOVA SAVJETA

Članovi Savjeta razriješavaju se dužnosti putem ostavke ili završetkom, iz bilo kog razloga, njihovog mandata. Kraj mandata može takođe nastupiti usljed gubljenja uslova neophodnih za odabir članova Savjeta, ili zbog inkompatibilnosti određene zakonom.

Oni članovi Savjeta koji izostanu sa 3 uzastopne sjednice bez valjanog opravdanja biće razriješeni.

Predsjednik dostavlja izjavu o razrješavanju opštini koja je imenovala

člana Savjeta tako da skupština koja je u pitanju može postaviti novog člana Savjeta.

Opštine su dužne da imenuju novog predstavnika u roku od 30 dana od završetka mandata prethodnog člana Savjeta.

II DIO – IZVRŠNI ODBOR

ČLAN 14 SASTAV

Izvršni odbor čine Predsjednik, i broj između minimum 5, a maksimum 7 članova od kojih je jedan određen za Potpredsjednika.

Odbor će osim Predsjednika brojiti sljedeće članove:

- Dva predstavnika opština iz Crne Gore;
- Jednog predstavnika opština iz Albanije;
- Predsjednika UCBB;
- Gradonačelnika kao predstavnika jezičkih manjina UCBB-a.

Svaka druga država koja odluči da pristupi Eurodistriktu imaće pravo na jednog predstavnika u Izvršnom odboru.

ČLAN 15 OPERATIVNE PROCEDURE IZVRŠNOG ODBORA

1. Predsjednik Eurodistrikta saziva Izvršni odbor.
2. Sjednice Izvršnog odbora nisu javnog karaktera.
3. Generalni sekretar učestvuje u sjednicama i daje njegovu/njenu podršku i saradnju u pravnim, administrativnim u konsultativnim pitanjima.
4. Predsjednik Odbora može pozvati, radi pojašnjenja i komunikacije, spoljna lica. Međutim, oni moraju napustiti sjednicu za vrijeme glasanja Odbora.
5. Svaki član treba da je u stanju da pribavi sve informacije neophodne za izvršenje njegovih/njenih aktivnosti preko modaliteta određenih pravilima o operativnim procedurama Odbora.

ČLAN 16 NADLEŽNOSTI

1. Odbor saraduje sa Predsjednikom Eurodistrikta po pitanjima njegovog rukovođenja. Takođe usvaja kolegijalne odluke.
2. Odbor treba da usvoji sve akte koji se tiču funkcionisanja unutrašnjih tijela, a koji se ne odnose sa Savjet, niti su u nadležnosti Predsjednika Eurodistrikta.

Odbor treba da saraduje sa Predsjednikom kod implementacije generalnih smjernica postavljenih od strane Savjeta. Odbor podnosi izvještaj Savjetu o svojim aktivnostima. Odbor se takođe obraća savjetu za predloge.

3. Odbor koordinira aktivnosti Eurodistrikta i izvršava odluke Savjeta.

ČLAN 17 ODLUČIVANJE – VEĆINA

1. Odbor odlučuje putem apsolutne većine. Na istim osnovama, glas Predsjednika će prevagnuti nad glasovima drugih članova.
2. Zapisnika sa sastanka Odbora sačinjava Generalni sekretar.
3. Odluke potpisuju Predsjednik Odbora i Generalni sekretar.

III DIO – PREDSEDNIK EURODISTRIKTA ČLAN 18 PREDSEDNIK

1. Predsjednik Eurodistrikta je pravni predstavnik Institucija.
2. On/ona predstavlja Eurodistrikt u odnosima sa lokalnim, nacionalnim i evropskim vlastima.
3. On/ona garantuje implementaciju smjernica i projekata o kojima je odlučio Savjet.
4. Predsjednik vodi računa o informacijama sa institucijama i vlastima.
5. On/ona promovira inicijative koje su usmjerene na integrisanje aktivnosti Eurodistrikta sa socijalnim, ekonomskim i kulturnim činjeničnim stanjima prisutnim u oblasti Eurodistrikta.
6. On/ona nadgleda generalna dešavanja u Eurodistriktu.
7. Predsjednik obavlja i druge funkcije određene od strane Savjeta i/ili Odbora.
8. Predsjednik potpisuje akte Odbora kao i ona koje se tiču aktivnosti savjeta i odbora.
9. Predsjednik ostaje na funkciji godinu dana.
10. Kriterijumi rotacije i početak promjene određuje Savjet.
11. Predsjedniku prestaje mandat nakon ostavke ili gubitka uslova neophodnih za odabir gradonačelnika, ili usled nekompatibilnosti određene zakonom. Pored toga, funkcija može prestati istekom mandata.

ČLAN 19 POTPREDSJEDNIK

1. Potpredsjednik se bira među članovima Izvršnog odbora i postavlja ga Predsjednik. Njemu/njoj se završava mandat kada i Predsjedniku koji ga/je imenovao.
2. Potpredsjednik asistira Predsjedniku u njegovim/njenim aktivnostima. On/ona mijenja Predsjednika kada, je on/ona odsutan/a ili za vrijeme privremene spriječenosti. Dalje, Potpredsjednik mijenja Predsjednika kada je on/ona iz bilo kog razloga suspendovan/a.
3. U slučaju odsustva ili spriječenosti ili u oba slučaja, Potpredsjednik i Predsjednik, najstariji član Izvršnog Odbora obavljaće funkciju umjesto njega.

III POGLAVLJE – FINANSIJSKA I EKONOMSKA ADMINISTRACIJA ČLAN 20 IZVORI FINANSIRANJA

1. Eurodistrikt će podržati gore navedene projekte odobravanjem zahtjeva za grantove prema odgovarajućim institucionalnim tijelima (lokalne vlasti, regije, Jadranska Euroregija, vlada, EU, ostali partneri iz privatnog ili javnog sektora).
2. Na konstitutivnoj sjednici Savjeta Eurodistrikta on će donijeti odluku o izdavanju zajedničkih sredstava za pokrivanje troškova koje će Eurodistrikt imati u preliminarnoj fazi i način njihove raspodjele među Opštinama članicama.

ČLAN 21 PRIORITETNA POLJA DJELOVANJA

Potpisnici ove Konvencije su obavezni da promovišu, upravljaju ili podržavaju inicijative teritorijalne saradnje, projekte i programe u sljedećim prioritetnim poljima. Savjet Eurodistrikta takođe može odlučiti da preduzme aktivnosti na drugim poljima koja se smatraju vrijednim intervencije.

A- Ribarstvo

- Preduzimanje koraka saradnje vezano za transfer tehnologije, tehničku pomoć, znanja i vještina od važnosti za proizvodnju, manufakturu, procesuiranje i marketing ribljih i proizvoda akvakulture.
- Promovisanje komplementarnosti u okviru industrije.
- Promovisanje, sertifikovanje i oznaka kvaliteta.
- Promovisanje trgovine i komercijalne razmjene.
- Promovisanje stručnih aktivnosti obuke.
- Promovisanje održivog razvoja ribarstva i aktivnosti akvakulture.
- Promovisanje inicijativa turizma ribarstva.
- Promovisanje najboljih praksi vezano za organizovanje modela za industriju.

B - Industrija agro hrane

- Preduzimanje koraka saradnje vezano za transfer tehnologije, tehničku pomoć, znanja i vještine od važnosti za proizvodnju, manufakturu, procesuiranje i marketing ribljih i proizvoda agro-hrane.
- Promovisanje komplementarnosti u okviru industrije.
- Promovisanje organske poljoprivrede.
- Promovisanje trgovine i komercijalne razmjene.
- Promovisanje stručnih aktivnosti obuke.
- Promovisanje održivog razvoja poljoprivrednih aktivnosti.
- Promovisanje najboljih praksi vezano za organizacione modele za industriju.

C -Prirodna sredina

- Promovisanje modela održivog teritorijalnog razvoja u skladu sa principom Agende 21.
- Mjere očuvanja morskog ekosistema.
- Promovisanje programa zajedničke studije za integrisani menadžment priobalnog pojasa.
- Promovisanje prikupljanja iskustava i najboljih praksi u vezi kontrole rizika i uticaja na životnu sredinu.
- Promovisanje instrumenata politike zaštite prirodne sredine (monitoring prirodne sredine, upravljanje sistema zaštite sredine, itd.)

D- Održivi turizam

- Promovisanje modela održivog turizma bezopasnog po prirodnu sredinu u skladu sa principima Agende 21.
- Promovisanje projekata saradnje u okviru industrije.
- Promovisanje stručnih aktivnosti obuke.
- Stvaranje mreže događaja vezanih za turizam i kulturu.
- Promovisanje pravaca fokusirajući se na turizam, gastronomiju i kulturu.
- Promovisanje programa saradnje za razvoj ruralnog turizma.
- Razvoj akademske saradnje ne temu turističke ekonomije.

E- Pristaništa za plovila za slobodne aktivnosti i izgradnja plovila za sport i zabavu

- Promovisanje inicijativa i projekata saradnje dvije industrije uz učešće javnih i privatnih.

F- Univerziteti, istraživanje i kultura

- Mjere za razvoj naučne i kulturne saradnje između škola, univerziteta i istraživačkih organizacija.
- Mjere za očuvanje i njegovanje umjetničkog, jezičkog i kulturnog naslijeđa.
- Razvoj kulturne razmjene.
- Mjere za očuvanje i njegovanje tradicija, kultura i jezika nacionalnih manjina.

G- Saobraćaj

- Razvoj saobraćajnih veza za turističke i komercijalne svrhe.
- Uspostavljanje saobraćajne infrastrukturne mreže (Objekti u pristaništima za zabavu i trgovinu).

H- Socijalna i zdravstvena pomoć

- Promovisanje aktivnosti obuke, sakupljanje iskustva i kursevi stručne obuke ili pripravnništvo.

- Mjere za prenos tehnologije, znanja i vještina.
- Razvijanje saradnje na polju prevencije.
- Uspostavljanje mreže centara usavršavanja/izvršnosti.

I-Lokalna dekomratija, dobra vladavina i evropsko građanstvo

- Promovisanje razmjene iskustva, dobrih praksi i prilika za obuku za zaposlenje u lokalnim organima vlasti.
- Promovisanje instrumenata dobre vladavine i participacijska demokratija (Statut lokalne samouprave, participacijski monitoring, itd.)
- Promovisanje građanskih prava kod politika i modela promovisanih od strane evropskih institucija.

ČLAN 22 STUPANJE NA SNAGU KONVENCIJE

- Konvenciju prvo odobrava svaka od skupština opština koje su se pridružile Eurodistriktu.
- Kada se odobri, stupa na snagu 30 dana nakon objavljivanja u registru Euro-distrikta.

ČLAN 23 PRELAZNE ODREDBE

- Na dan potpisivanja Konvencije, Savjet, koji će se tom prilikom po prvi put sastati, izabraće svog predsjednika.
- Predsjedavajući Zajednice opština Donjeg Biferne će sazivati prvu sjednicu Savjeta.

TEMA - SVJETSKA BAŠTINA U JUGOISTOČNOJ EVROPI – FAKTOR ZBLIŽAVANJA KULTURA

KOMITET ZA SVJETSKU BAŠTINU UNESCO-a - Tema: "Svjetska baština u jugoistočnoj Evropi – faktor zblizavanja kultura"

„Mjesta na spisku svjetske baštine je bitno prenijeti na buduće generacije kao njihovo pravično nasljedstvo; Imajući u vidu sve veći broj izazova sa

kojim je suočena naša zajednička baština mi (članovi Komiteta za svjetsku baštinu) ćemo se: udružiti u cilju saradnje radi zaštite baštine, shvativši da je narušavanje te baštine istovremeno narušavanje ljudskog duha i svjetske ostavštine.”

Zbog toga postoji saglasnost da, pošto je svjetska baština naša zajednička baština, odgovornost za njenu zaštitu takođe mora biti podijeljena među državama članicama. Baština je zavještanje iz prošlosti sa kojom danas živimo i šta prenosi-mo budućim generacijama. Naše kulturno i prirodno nasljedstvo su nezamjenjivi izvori života i inspiracije.

2010 godina - Međunarodna godina zблиžavanja kultura

Godina 2010. pružila je jedinstvenu priliku da se potvrde ključne ideje koje podupiru rad Organizacije, čije temelje čini paradigma pluralizma humanosti, u kojima se kulturna raznolikost i međukulturalni dijalog međusobno učvršćuju, čije implikacije pokreću sve programe UNESCO-a u oblastima obrazovanja, prirodnih i društvenih nauka, kulture, i komunikacija i informacija. Ova godina je bila proslavljena pod nazivom „Međunarodna godina zблиžavanja kultura“. Cilj Međunarodne godine je da zблиžavanje kultura postane ključ u vođenju politike na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou, uključujući najveći broj relevantnih zainteresovanih strana.

S povjerenim mandatom da doprinese u izgradnji „odbrane mira u ljudskim umovima“ zahvaljujući međunarodnoj saradnji u okviru svojih kompetencija, prvenstveno kroz obrazovanje, nauku, kulturu i komunikacije, UNESKU je dodijeljena glavna uloga unutar sistema Ujedinjenih nacija tokom ove godine.

Slijedeći ovaj cilj, aktivnosti će biti organizovane oko dva dvogodišnja prioriteta. Kada je prvi dvogodišnji prioritet unutar sektora u pitanju, „Zaštita, očuvanje i upravljanje opipljivom i neopipljivom baštinom“, strategija i djelovanje će imati za cilj naglašavanje uloge baštine, kako bi se dostigli istovremeno održivi razvoj i društveno povezivanje. Taj napor će biti učinjen kroz zaštitu i/ili očuvanje baštine u svim njenim oblicima – opipljivim i neopipljivim, kulturnim i prirodnim, pokretnim i nepokretnim. Centar za svjetsku baštinu će nastaviti da primjenjuje ključne prioritete prihvaćene od strane Komiteta za svjetsku baštinu i Generalne skupštine država članica, u kojima se upućuje na globalna strateška pitanja, ključne izazove,

trendove i prilike sa kojima se Konvencija o svjetskoj baštini suočava, posebno tako što se usredsređuju na važnost očuvanja, upravljanja i nadziranja svjetske baštine kako bi se doprinjelo njenom održivom razvoju. Prvenstveno će biti zbrinute lokacije na spisku ugrožene svjetske baštine i mjesta na čijem se području dogodio neki sukob ili prirodna nepogoda. Ovim se ide ka prihvatanju integracije kultura kao nezamjenjivim stubom razvojne politike, tako što će se ustaliti kultura na nivou zemlje kao i principi kulturne raznolikosti i poštovanje takve raznolikosti kao predušlova za dijalog i društvenu koheziju.

Drugi dvogodišnji cilj unutar sektora, „podsticanje kulturne raznolikosti i međukulturalnog dijaloga radi njegovanja kulture mira“, ima za cilj ustaljivanje principa društvene raznolikosti i međukulturalnog dijaloga u nacionalnoj politici razvoja, kao neizostavne uslove društvenog povezivanja, razvoja i mira. Trud koji će biti učinjen kako bi se integrisala kultura u nacionalne strategije razvoja, biće ojačan i proširen na zajedničke programske vježbe i modalitete kojima će se baviti Timovi Ujedinjenih nacija u konkretnim zemljama. Ovaj prioritet će učvrstiti podsticanje međukulturalnog dijaloga tako što će širiti znanje o samom postupku kulturne interakcije i izgradnji kapaciteta, radi osmišljavanja međukulturalnih vještina kroz postojeće prakse. Može se zaključiti da će UNESCO nastaviti da fokusira operacionalne intervencije prije svega na procjenama štete, što će biti praćeno operacionalnom rehabilitacijom, zaštitom i akcijama konzervacije, uključujući monitoring. Takođe, biće pojačani napori da se stvori i ohrabri integrisana vizija, koja prepoznaje kulturno naslijeđe kao posebno važno samo za sebe i kao vektor nacionalnog dijaloga, pomirenja i socijalne kohezije. Sva akcija će biti usmjerena na dalje jačanje intersektorske platforme u post-konfliktnim situacijama i situacijama nakon katastrofa kako bi do izražaja došla bogata raznovrsnost kulture, izvor individualnog i kolektivnog ispunjenja ako se dobro shvati, ali i kao izvor nerazumijevanja, i čak konflikata kada se koristi kao instrument. Pošto je pomenuti negativni pristup često dominantan u svijetu koji u iskušenje dovodi ideologija „sudara civilizacije“, cilj je da se negativni pristup preokrene promovisanjem i ilustrovanjem primjerima iz realnog života, da je pozitivan doprinos kulturne raznolikosti koja se razvija samo kroz dijalog, pokretačka sila neprestane promjene i garant njegove dugovječnosti. Takođe, mogu se promovisati omladinske razmjene da bi se stvorila svijest i uzajamno razumijevanje za borbu protiv rasizma i predrasuda, a za to je podsticanje kulture mira posebno efikasno i adekvatno.

Jugoistočna Evropa

Kao što se danas vidi, koncept svjetske baštine je toliko dobro shvaćen da su lokaliteti na Listi magnet za međunarodnu, a možemo slobodno da kažemo i regionalnu saradnju, kao što je ona koja se odvija u jugoistočnoj Evropi.

Jugoistočna Evropa je sa pravom nazvana raskršćem kultura i civilizacija gdje su Iliri, antički Grci, Rimljani, Vizantija, Venecija, Otomansko i Habsburško carstvo ostavili svoj uticaj opipljivim i neopipljivim kulturnim naslijeđem i gdje su katolicizam, islam, judaizam i pravoslavlje koegzistirali vjekovima. Njihov višestruki uticaj, obogaćen interakcijom sa lokalnim narodima i kulturama, zaslužan je za posebno obimno i raznovrsno naslijeđe, koje uključuje spomenike arhitekture, arheološka nalazišta, sveta mjesta, istorijska mjesta, skulpture, freske, narativne pjesme, epove, muziku, pozorište, oralnu tradiciju, jezike, rukotvorine i kulinarsku tradiciju.

Crna Gora je primjer kompresovane ljepote i apsolutne zastupljenosti svih gore nabrojanih elemenata. Upravo projekat rutističke valorizacije kulturno istorijskog naslijeđa u Eurodistriktu Južni Jadran, i formiranje Mape Južni Jadran kao turističkog brenda uz adekvatnu tematizaciju, predstavljaju jedinstven turistički proizvod koji je moguće i brendirati pod nazivom „Montenegro Route South Adriatic Road“.

Uzimajući u obzir zemlje u okviru Pakta za stabilnost jugoistočne Evrope, region sadrži 34 lokaliteta upisana u Listu svjetske baštine UNESCO zbog svog izuzetnog kulturnog i/ili prirodnog interesa, i tri remek-djela upisana u listu UNESCO usmenog i neopipljivog ljudskog naslijeđa.

Crna Gorazada ima jedino Kotor upisan na listu UNESCO. Postoje i neki drugi stari gradovi poput Starog Grada Bara, da podnese zahtjev za upis na listu UNESCO. Ovo neprocjenjivo naslijeđe zahtjeva da bude očuvano i prenijeto budućim generacijama. Istovremeno, zaslužuje da bude bolje promovisano na međunarodnom nivou, kako bi doprinjelo izgradnji nove, pozitivne slike regiona, bazirane na kulturnim vrednostima koje gaji kao i da postane predmet interesovanja turista iz cijelog svijeta da posjete ove lokalitete. „Kulturno naslijeđe – most ka budućnosti“ je internacionalna inicijativa čiji je koordinator UNESCO, a podržava je italijanska vlada, sa ciljem jačanja regionalne saradnje za zaštitu i promociju kulturnog naslijeđa kao zajedničke vrijednosti: most

između kultura i zajednica, od prošlosti, do sadašnjosti i prema budućnosti. Most preko koga će se sprovesti konstruktivna saradnja, kako bi se podstakao interkulturalni dijalog, da bi se podržao ljudski i ekonomski razvoj i regionalna stabilizacija.

Glavni cilj inicijative je doprinos političkoj stabilnosti i održivom razvoju u jugoistočnoj Evropi, kroz poboljšavanje regionalne saradnje iz oblasti kulture i kulturnog nasljeđa.

Aktivnosti koje se realizuju u okviru „Kulturnog nasljeđa – Mosta ka zajedničkoj budućnosti“ koordinira UNESCO, kroz kulturnu sekciju kancelarije UNESKA u Veneciji – Regionalni biro za nauku i kulturu Evrope (BRESCE), sa ciljem da se osigura komplementarnost pojedinačnih projekata i njihovo pridržavanje zajedničkih ciljeva koji su postavljeni na Ministarskim konferencijama, kao i dosljednost cijelog procesa kooperacije.

Sve akcije su definisane u ugovoru sa Ministarstvima za kulturu relevantnih zemalja, kako bi bile integrisane u kulturne politike i prioritete svake zemlje članice.

Glavni izvor finansija je Fond za kulturno nasljeđe Jugoistočne Evrope, kreiran u UNESCO-BRESCE kao nastavak prve ministarske konferencije (Mostar, 2004), što je podržala Italija, kroz italijansku razvojnu saradnju (Ministarstvo spoljnih poslova).

Sa ciljem da se integrišu gore navedene aktivnosti sa razvojem istraživanja bolje valorizacije kulturnog nasljeđa Jugoistočne Evrope, UNESCO-BRESCE izvodi seriju studija uloge kulturnog nasljeđa u promovisanju održivog ljudskog, socijalnog i ekonomskog razvoja. Plan akcije mora da podigne nivo svijesti međunarodne zajednice o vrlinama raznovrsnosti i međunarodnog dijaloga, koristeći posebne primjere kao pokazatelj da sve kulture i civilizacije potiču jedne od drugih i hrane se međusobno, i da se treba boriti za ljudska prava i protiv novih formi rasizma i diskriminacije.

Pored projekata na nacionalnom nivou, regionalne inicijative se danas formiraju s ciljem da se ojača kulturna saradnja na višem nivou. U tom pogledu, posebna pažnja se posvećuje povećanju institucionalnih kapaciteta u raznim područjima upravljanja kulturnim naslijeđem, od restauracije, preko zaštite, do promocije i razvoja kulturnog turizma.

Zaštita i očuvanje kulturne baštine na Kosovu i Metohiji

Potrebno je naglasiti tužnu činjenicu da su mnogi spomenici na području Jugoistočne Evrope uništeni tokom rata i uslijed terorističkih napada. Kako su spomenici od velike historijske važnosti, koji predstavljaju islamsku/otomansku i srpsku pravoslavnu tradiciju, bile mete namjernog razaranja i vandalizma prošlih godina tenzije i izbijanja nasilja, UNESCO je organizovao Konferenciju donatora (maj 2005.), zahvaljujući kojoj je tri miliona američkih dolara bilo sakupljeno za obnovu brojnih kulturnih i religioznih područja koja sačinjavaju kulturno naslijeđe na Kosovu.

Tom prilikom, generalni direktor UNESCO, Koićiro Macura, istakao je da je "vrijeme za razmišljanje o principima i modalitetima završeno: sat otkucava i međunarodna zajednica je pozvana da radi i da se ponaša tako da kulturno naslijeđe na Kosovu može da se očuva, zaštiti i, ako je potrebno, obnovi. Treba da sagledamo naše obaveze u ovoj stvari i, na koordinisan način, natjeramo sebe da obezbjedimo vrste i nivoe međunarodne pomoći koji su srazmjerni izazovu sa kojim se suočavamo," dodao je. "Ne može postojati trajan mir bez čvrstog temelja. Tolerancija, međusobno razumijevanje i poštovanje ljudskih prava, vladavina prava i kulturna raznolikost su historijski temelj sistema Ujedinjenih nacija. Tamo gdje su ove vrijednosti srušene, mi smo obavezni da ih sagradimo ponovo," rekao je gospodin Macura, prije nego što je pozvao "vlade, međunarodne organizacije i donatore iz privatnog sektora da obezbjede pomoć i zajednički ujedine snage, kako bi obnovili i zaštitili kulturno blago na Kosovu koje su mnoge generacije umjetnika i majstora ostavile kao zavještanje čovječanstvu."

"Danas," zaključuje generalni direktor UNESCO, "najveći izazov sa kojim se suočavamo jeste da na Kosovu kulturna baština postane instrument za mir i pomirenje, kao i faktor razvoja." Posle ovako istaknutih riječi prije pet godina, i dalje se mora naglasiti značajnost tolerancije i poštovanja raznolikosti kultura, religija i običaja.

Most u Starom gradu Mostara, Bosna i Hercegovina

Istorijski grad Mostar, koji prelazi preko duboke doline reke Neretve, izgrađen je u 15. i 16. veku kao otomanski graničarski grad, i tokom austro-ugarskog perioda u 19. i 20. vijeku. Mostar je dugo vremena bio poznat po turskim kućama i Starom mostu, po kome je i dobio ime. U toku sukoba 1990. godine, međutim, veliki dio ovog istorijskog grada i Starog mosta, koga je projektovao slavni arhitekta Sinan, bio je uništen. Stari most je obnovljen i mnoge građevine u Starom gradu su restaurirane ili ponovo sagrađene zahvaljujući doprinosu međunarodnog naučnog komiteta osnovanog od strane UNESCO-a. Oblast u kojoj se nalazi Stari most, sa svojim preotomanskim, istočno otomanskim, mediteranskim i zapadno-evropskim karakteristikama, istaknuti je primjer multikulturalnog urbanog naselja. Rekonstruisani Stari most i Stari grad u Mostaru predstavljaju simbol pomirenja, međunarodne saradnje i koegzistencije raznolikih kulturnih, etničkih i religioznih zajednica.

Zaključak

Zemlje u regionu Jugoistočne Evrope su posebne zbog zajedničkog dijeljenja jedinstvenog problema i izazova u više oblasti, uključujući očuvanje i promociju lokaliteta svjetske baštine. Neki od ovih lokaliteta se nalaze na listi ugrožene svjetske baštine, a neki su pak nedovoljno promovisani.

Upravljanje ovakvim predmetima za debatu su konačno i bez sumnje privukli sve relevantne zainteresovane strane. Postoje razne regionalne inicijative koje imaju za cilj da povećaju interkulturalnu saradnju, a koje se naročito odnose na svjetsku baštinu (predsjednički samiti, ministarske konferencije, zajednički projekti).

Kao primjer saradnje, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Srbija i Crna Gora su se nedavno složile da nominuju za Listu svjetske baštine UNESCO-a srednjevekovne nadgrobne spomenike, poznate kao stećci, koji su rasprostranjeni u ove četiri zemlje kao zajednička kulturna baština.

Ovakav zajednički potez, najbolji je primjer dobre prakse koji se izveo iz osnovnog međupartnerskog konsenzusa koji kaže da: "Intenziviranje kulturne saradnje, sa naporima da se poboljša pozicija kultura regiona na svjetskoj mapi kulture, potvrđuje na najbolji način vodeću ideju da bi baština regiona trebala biti vrednovana i poštovana, kako bi promovisala kulturnu raznolikost i djelotvornu mogućnost za zbližavanje kultura u Jugoistočnoj Evropi." Ovaj region je dugo vremena bio teška slagalica za rješavanje. Došao je trenutak da se uklope djelovi, a kulturna baština bi mogla biti rješenje da se ona složila.

Međutim, ono što predstavlja suštinski problem je kako osmisлити određene projekte i ideje koje treba da razviju kulturnu baštinu, da je predstave kao resurs, da je na adekvatan način zaštite i konzerviraju i na kraju omogućе njeno valorizovanje. Valorizovanje kulturne baštine je najpodesnije u svrhu turističke privrede. Na taj način govorimo o održivom sistemu tretiranja kulturne baštine.

Posljednjih godina XX veka i početkom XXI vijeka pokazalo se da turizam, kao svjetska privredna grana, po svim bitnim pokazateljima ima primat u odnosu na ostale grane privrede. Ostvarujući značajan udio u globalnom bruto nacion-

alnom proizvodu i ukupnoj zaposlenosti, turizam je preuzeo, takođe, i značajnu odgovornost u odnosu na ekonomsko, društveno, kulturno i prirodno okruženje.

Pošto je AGENDA 21 veoma pogodan okvir za usvajanje smjernica u odnosu na zaštitu životne sredine i održivo korišćenje resursa, (koja je usvojena od strane vlada 182 zemlje na Konferenciji Ujedinjenih nacija o životnoj sredini i razvoju, odnosno na Zemaljskom samitu u Rio de Žaneiru 1992. godine) bilo je logično da se ona primjeni i u oblasti turizma. Svjetska turistička organizacija, Svjetski savet za putovanja i turizam i Zemaljski savjet zajednički usvojili su 1996. godine dokument – Agenda 21 za turističku privredu. Cilj ovoga dokumenta je da pomogne organima vlada nadležnim za turizam, nacionalnim turističkim organizacijama, poslovnim udruženjima i preduzećima u oblasti turizma da ostvare svoje potencijale u cilju dostizanja održivog razvoja na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.

Međunarodna saradnja za održivi razvoj se na globalnom planu nastavila sjednicom Ujedinjenih nacija 1999. godine, u okviru koje je održana posebna sjednica Komisije za održivi razvoj na temu „Turizam i održivi razvoj“. Na ovoj sjednici je prihvaćen međunarodni program rada na održivom razvoju turizma i utvrđeni su zadaci i odgovarajuće inicijative za sve učesnike u procesu održivog razvoja turizma.

Pod odgovornim i održivim razvojem turizma podrazumijeva se razvoj turizma koji zadovoljava potrebe sadašnjih turista, turističkih destinacija i svih učesnika u turizmu, uz istovremeno očuvanje i uvećavanje potencijala za korišćenje turističkih resursa u budućnosti, bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da zadovolje sopstvene potrebe. Odnosno, podrazumijeva se unaprijeđenje kvaliteta života ljudi u okviru mogućnosti ekosistema koji nas okružuje.

Odgovorni i održivi razvoj turizma podrazumijeva pravo na turizam i na slobodu kretanja turista, zadovoljenje ekonomskih, društvenih i estetskih potreba, uz održavanje karakteristika prirodnog i društvenog okruženja i kulturno-istorijskog naslijeđa.

Turizam je označen jednim od ključnih ciljnih sektora u okviru Petog akcionog programa životne sredine Evropske unije. Evropski savjet za unutrašnje tržište je priznao značajnu ekonomsku ulogu evropske turističke privrede kao i potrebu za povećanjem njene konkurentnosti na osnovu balansiranog i održivog razvoja i zaštite životne sredine i zatražio je od Komisije za održivi razvoj i od

država članica da zajednički djeluju u cilju maksimiziranja mogućih doprinosa turizma rastu, zaposlenosti, zaštiti životne sredine i održivom razvoju.

Turističke aktivnosti građana Evrope sve više poprimaju transnacionalni, međunarodni i globalni karakter. To se mora uzeti u obzir pri oblikovanju strategija za održivi turizam. Turizam je u suštini evropsko pitanje i treba, shodno tome, da bude razmatran i integrisan u većoj mjeri u Evropsku strategiju za održivi razvoj. Koalicija nevladinih organizacija za održivi turizam je sačinila dokument da bi započela raspravu o Evropskom akcionom programu o održivom turizmu u okviru Evropske unije i država članica.

Turizam je veoma često povezan sa ostalim oblastima politike kao što su saobraćaj, regionalni razvoj ili prostorno planiranje. Da bi se obezbjedila koherentna politika održivog turizma, ove različite oblasti politike treba da budu uključene pri definisanju konkretnih mjera i akcija. Uz to, turizam povećano utiče na cijelu teritoriju Evropske unije; zbog toga su potrebne mjere na svim političkim nivoima – Evropske unije, država članica i lokalnih destinacija. Evropska strategija za održivi turizam treba da vodi ka Akcionom programu za održivi turizam u Evropi koji se usmjerava ka nekim relevantnim oblastima politika u različitim nivoima politike u Evropi.

Smjernice i postupci upravljanja u vezi sa održivim razvojem turizma suprimjenjive u svim oblicima turizma u svim tipovima destinacija, uključujući masovni turizam i različite tržišne niše kao segmente turizma.

Principi održivosti se odnose na environmentalne, ekonomske i socio-kulturne aspekte razvoja turizma a odgovarajuća ravnoteža mora biti uspostavljena između te tri dimenzije kako bi se garantovala dugoročna održivost razvoja turizma.

Prema tome, održivi turizam bi trebalo da:

1. učini optimalnim korišćenje prirodnih resursa koji čine ključni element razvoja turizma, održavajući bitne ekološke procese i pomažući očuvanju prirodnog naslijeđa i biodiverziteta.

2. poštuje socio-kulturnu autentičnost zajednica domaćina, štiti njihovo

izgrađeno i savremeno kulturno naslijeđe i tradicionalne vrijednosti i doprinosi razumijevanju i toleranciji između kultura.

3. obezbjeđuje održivo dugoročno poslovanje stvarajući društvoekonomске koristi, koje se pravedno raspodjeljuju na sve interesne grupe, uključujući stabilno zaposlenje, mogućnosti za sticanje prihoda i socijalno staranje za zajednice domaćina, kao i doprinoseći smanjenju siromaštva.

Održivi razvoj turizma zahtjeva učešće svih relevantnih interesnih grupa, na osnovu prethodne informisanosti, kao i jako političko vođstvo da bi se obezbjedilo šire učešće i stvaranje konsenzusa. Dostizanje održivog turizma je kontinuelni proces koji zahtijeva stalno praćenje uticaja i korišćenje potrebnih preventivnih i/ili korektivnih mjera kad god je to potrebno.

Održivi turizam bi takođe trebalo da obezbjedi visok nivo zadovoljstva turista i da osigura turistima sadržajno iskustvo, povećavajući njihovu svjesnost o pitanjima održivosti i unapređujući među njima praksu održivog turizma.

Turizam u cjelini zauzima glavno mjesto u strukturi privrede Crne Gore. Nisu dovoljno prezentirani veoma atraktivni turistički potencijali, mada je njihova raznovrsnost, vrijednost znatna, a mogućnost njihovog održivog korišćenja veoma poželjna.

Međunarodna regionalna i prekogranična susjedska saradnja može da odigra značajnu ulogu u obezbjeđivanju bržeg ostvarenja održivog razvoja, a istovremeno, održivo korišćenje prirodnih i kulturno-istorijskih resursa za održivi razvoj predstavlja najznačajnije područje, mogući sadržaj, regionalne i prekogranične saradnje Crne Gore sa njenim susjedima.

Izdavač:

Institut za evropske integracije i medjunarodnu sradanju

Urednik:

Mr Samir Hadžić

Dizajn i grafika:

Media pro

Prevod:

Olivera Katić-Vidaković

Bar 2013

Tiraž:

100 komada

INSTITUTE FOR EUROPEAN INTEGRATION
AND INTERNATIONAL COOPERATION
INSTITUT ZA EVROPSKE INTEGRACIJE
I MEĐUNARODNU SARADNJU

VLADA RCG

Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću

OPŠTINA BAR

